

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το θέμα: eEurope 2002-Τελική Έκθεση»

(COM(2003) 66 τελικό)

(2003/C 220/08)

Στις 11 Φεβρουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιουνίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Κορυφίδη.

Κατά την 400ή σύνοδο ολομέλειας της 18ης και 19ης Ιουνίου 2003 (συνεδρίαση της 18ης Ιουνίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 75 ψήφους υπέρ και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Δεκέμβριο του 1999, με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «eEurope-κοινωνία των πληροφοριών για όλους» εγκαινιάζεται η προσπάθεια για την οικοδόμηση της ψηφιακής Ευρώπης του 21ου αιώνα.

1.2. Η πρωτοβουλία υπαγορεύτηκε «από την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της θεμελιώδους σημασίας που έχει η εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών για την οικονομική μεγέθυνση και απασχόληση, την προφανή διαπίστωση ότι μια νέα η ηλεκτρονική οικονομία γεννιέται, με κινητήριο μοχλό το Ιντερνέτ και ότι, παρόλο τον ηγετικό ρόλο της Ευρώπης σε ορισμένες ψηφιακές τεχνολογίες, π.χ. κινητή τηλεφωνία και ψηφιακή τηλεόραση, η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου στην Ευρώπη παρέμενε συγκριτικά σε χαμηλά επίπεδα».

1.3. Στα προηγούμενα πλαίσια και μετά από ένα ουσιαστικό διάλογο με τα ευρωπαϊκά όργανα προτάθηκε από την Επιτροπή και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira, (Ιούνιος του 2000), το Σχέδιο Δράσης eEurope 2002, το οποίο και απετέλεσε μέρος της στρατηγικής της Λισαβώνας.

1.4. Το ως άνω σχέδιο προέβλεπε 11 πεδία με 64 συνολικά στόχους οι οποίοι έπρεπε να επιτευχθούν πριν τα τέλη 2002.

1.5. Η πορεία προσέγγισης των στόχων υποβλήθηκε σύμφωνα με την υπό συζήτηση ανακοίνωση της Επιτροπής σε τακτική παρακολούθηση μέσω της συγκριτικής αξιολόγησης του προγράμματος, με βάση ένα κατάλογο 23 τομεακών δεικτών, ενώ ενδιάμεσες μετρήσεις αυτών των δεικτών παρουσιάστηκαν στις ανακοινώσεις της Επιτροπής «Συνέπειες και Προτεραιότητες» τον Μάρτιο 2001 και «Έκθεση συγκριτικής αξιολόγησης του σχεδίου δράσης eEurope» τον Φεβρουάριο 2002.

1.6. Η παρούσα Τελική Έκθεση για το πρόγραμμα eEurope 2002 προβάλλει τα επιτεύγματα του προγράμματος και προσδιορίζει τα εναπομένοντα εμπόδια για την πλήρη ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ευρώπη.

1.7. Σημειώνεται ότι το νέο σχέδιο δράσης eEurope 2005, που διαδέχθηκε το eEurope 2002, αποτελεί συνέχειά του και βρίσκεται ήδη υπό ανάπτυξη.

2. Η τελική έκθεση

2.1. Σύμφωνα με την υπό συζήτηση έκθεση της Επιτροπής και «όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira, το eEurope σημείωσε σημαντική επιτυχία. Επιτεύχθηκαν οι περισσότεροι από τους 64 στόχους. Η επιτυχία του οφείλεται στη συμβολή πολλών παραγόντων προερχόμενων από τα ευρωπαϊκά όργανα, τα κράτη μέλη, τη βιομηχανία και τους κοινωνικούς εταίρους».

2.2. Η επιτυχία του eEurope, σύμφωνα πάντα με την έκθεση, έγκειται βασικά στο ότι «έχει δημιουργήσει στέρεα θεμέλια», για την προσέγγιση του κεντρικού στόχου «μιας ανταγωνιστικής οικονομίας που να στηρίζεται στη γνώση».

2.2.1. Στα προηγούμενα πλαίσια επισημαίνεται ότι η προσέγγιση του ως άνω κεντρικού στόχου απαιτεί χρόνο, εκσυγχρονισμό των σχετικών πρακτικών, αναδιάρθρωση της οικονομικής συμπεριφοράς και αλλαγές οργανωτικού χαρακτήρα για να υπάρξει ουσιαστική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

2.3. Σε σχέση με τα συγκεκριμένα ανά στόχο αποτελέσματα του eEurope επιγραμματικά επισημαίνονται:

2.3.1. Γενικός στόχος 1ος: Φθηνότερο και ταχύτερο Διαδίκτυο-αποτελέσματα

— Το οριακό κόστος πρόσβασης στο Διαδίκτυο για ιδιοκτήτη προσωπικού υπολογιστή είναι πλέον μικρό.

— Το GEANT αποτελεί το ταχύτερο ερευνητικό δίκτυο κορμού παγκοσμίως και παρέχει ευρύτερη γεωγραφική κάλυψη (32 χώρες).

- Το νομοθετικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.

2.3.2. Γενικός στόχος 2ος: Επένδυση σε άτομα και δεξιότητες-αποτελέσματα

- Ποσοστό μεγαλύτερο του 90 % των σχολείων και του 90 % των επιχειρήσεων είναι σήμερα συνδεδεμένα με το Διαδίκτυο.
- Περισσότεροι από τους μισούς δασκάλους της ΕΕ έχουν επισήμως εκπαιδευτεί στη χρήση των υπολογιστών και τέσσερις στους δέκα ξέρουν να αξιοποιούν το Διαδίκτυο.
- Το ποσοστό των εργαζομένων που εκπαιδεύεται στη χρήση υπολογιστών αυξήθηκε από 23 % σε 29 % μεταξύ 2000 και 2001 αλλά αυτή η αύξηση δεν συνεχίστηκε το 2002.
- Η ESDIS εξέδωσε σύσταση για την Ευρωπαϊκή άδεια χειριστή υπολογιστή (ECDL), η οποία θα πρέπει να γίνει αποδεκτή ως πανευρωπαϊκό σύστημα διαπίστευσης βασικών δεξιοτήτων στις τεχνολογίες πληροφόρησης.
- Υπήρξε συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για την τηλεργασία.
- Το 8 % περίπου των ευρωπαίων πολιτών χρησιμοποιεί δημόσια σημεία πρόσβασης στο Διαδίκτυο.
- Η ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης χρεώθηκε ήδη με την ευθύνη της προσέγγισης του στόχου «Κοινωνία της πληροφορίας για όλους», μη εξαιρουμένων των πολιτικών που αναφέρονται στην καταπολέμηση του ψηφιακού αποκλεισμού, ιδιαίτερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

2.3.3. Γενικός στόχος 3ος: Τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου — αποτελέσματα

- Το νομικό πλαίσιο ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, ενώ για την τόνωση της αξιοποίησής του, έχουν αναληφθεί μη νομοθετικές πρωτοβουλίες, όπως π.χ. η πρωτοβουλία της «ηλεκτρονικής εμπιστοσύνης», η ιστοσελίδα e-commerce κ.ά.
- Το πρόγραμμα «Δικτυωθείτε» (Go Digital) προσέφερε ήδη σημαντικό έργο στη δικτύωση των ΜΜΕ, μέσω της εκπαιδευτικής στήριξης που παρέχει σ' αυτές, αλλά και μέσω της οικονομικής ενίσχυσής τους για τη διασύνδεσή τους με το Διαδίκτυο, ή την περαιτέρω αξιοποίησή του.
- Με σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι εν μέρει γεγονός.
- Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει λεπτομερή σχέδια εφαρμογής της τεχνολογίας της πληροφόρησης στην παροχή υπηρεσιών ιατρικής φροντίδας, ενώ το μεγάλο ποσοστό (78 %) των γενικών ιατρών της ΕΕ είναι συνδεδεμένοι με το Διαδίκτυο.

2.3.4. Ο συντονισμός και η προβολή του σχεδίου δράσης eEurope έγινε κατά κύριο λόγο, μέσα από την αντίστοιχη ηλεκτρονική σελίδα της Επιτροπής: http://europa.eu.int/information_society/index_en.htm

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Στη γνωμοδότησή της για το εν λόγω σχέδιο δράσης η ΕΟΚΕ επεσήμανε μεταξύ των άλλων και τα εξής:

Επισημάνση 1η: «Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει και θεωρεί την πρωτοβουλία “Ηλεκτρονική Ευρώπη” ως τη σημαντικότερη και δυσκολότερη προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξοικειώσει τους πολίτες της και να προσαρμόσει, όσο γίνεται γρηγορότερα, τις επιχειρήσεις και τους δημόσιους οργανισμούς της, στις νέες συνθήκες που δημιούργησε η ψηφιακή εποχή και η νέα οικονομία. Τη θεωρεί, επίσης, μια προσπάθεια, που δεν αποτελεί παρά μόνον την αφετηρία, την εκκίνηση για την ως άνω εξοικείωση και προσαρμογή. Μια προσπάθεια, ενισχυτική των σχετικών διεργασιών, που ήδη αναπτύσσονται —με αργούς όμως ρυθμούς— στο επίπεδο της αγοράς και της κοινωνίας».

Επισημάνση 2η: «Η ΕΟΚΕ διευκρινίζει ότι όλες οι δράσεις που σχετίζονται με την προώθηση της χρήσης του Διαδικτύου, την κατάρτιση της κοινωνίας της πληροφορίας και του νέου στρατηγικού στόχου της Ένωσης θα πρέπει να έχουν ως επίκεντρό τους τον άνθρωπο και τις ανάγκες του, τον ευρωπαίο πολίτη, την ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία. Η κατάρτιση της κοινωνίας της πληροφορίας —προθαλάμου της κοινωνίας της γνώσης— αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο από τη στιγμή που υπηρετεί την ως άνω αρχή».

Επισημάνση 3η: «Η ΕΟΚΕ γνωρίζει και διαισθάνεται το μέγεθος και το πλήθος των προβλημάτων, που συνδέονται με την ανάπτυξη του συγκεκριμένου προγράμματος δράσης. Διαισθάνεται, ειδικότερα, τις δυσκολίες που υπάρχουν στην κάλυψη των αποστάσεων και των κενών που δημιούργησε η μη έγκαιρη αντίδραση της Ευρώπης στις νέες τεχνολογικές προκλήσεις».

Επισημάνση 4η: «Για την ΕΟΚΕ ο κίνδυνος του αποκλεισμού ατόμων, ή ομάδας ατόμων ή και ολόκληρων περιοχών από τη συνολική προσπάθεια είναι μεγάλος και πολυσύνθετος, δεδομένου ότι η πρόσβαση στις καθολικές υπηρεσίες εκτός υπολογιστή θα περιπέσει σταδιακά σε αχρηστία με την ανάπτυξη της παροχής υπηρεσιών μέσω υπολογιστών. Για το λόγο αυτόν η ΕΟΚΕ συμφωνεί με όσους προωθούν την αντίληψη να συμπεριληφθεί στο συνολικό πρόγραμμα, αλλά και στις συγκεκριμένες δράσεις η διάσταση της αντιμετώπισης αυτών των κινδύνων».

Επισημάνση 5η: «Για την ΕΟΚΕ το κεντρικό επίπεδο στο οποίο θα κριθεί τελικά και σε μεγάλο βαθμό η προσπάθεια ανάπτυξης του υπό συζήτηση σχεδίου δράσης είναι το οργανωτικό. Σ' αυτό ακριβώς το επίπεδο η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με την προσέγγιση της Επιτροπής. Συμφωνεί καταρχήν με τους στόχους, όπως τίθενται, τον τρόπο διασύνδεσής τους με τις επιταγές του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας, τον προσδιορισμό των δράσεων και των φορέων που έχουν την ευθύνη υλοποίησής τους, καθώς και με τις προθεσμίες υλοποίησης, που τίθενται».

3.2. Οι προηγούμενες και άλλες επισημάνσεις της ΕΟΚΕ, σε συνδυασμό με την Τελική Έκθεση και άλλα, σχετικά με το πρόγραμμα eEurope 2002, κείμενα της Επιτροπής, οδηγούν στα εξής συμπεράσματα:

3.2.1. Η δράση eEurope 2002 — παρά τις δυσκολίες που από τη φύση της αντιμετώπιζε — εκπλήρωσε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της.

3.2.2. Η προηγούμενη διαπίστωση της ΕΟΚΕ δεν σημαίνει βέβαια ότι η Ευρώπη κέρδισε το στοίχημα της νέας, ψηφιακής εποχής. Σημαίνει, όμως, ότι έχουν μπει τα θεμέλια για να αποκτηθούν εν δυνάμει τα οφέλη της, τα οποία σαφώς δεν έχουν μόνον οικονομική διάσταση και περιεχόμενο.

3.2.2.1. Συνεπώς η προοπτική απόκτησης των ωφελημάτων της ψηφιακής εποχής εναπόκειται στις επιλογές και στις δράσεις που θα αναπτυχθούν από εδώ και πέρα, στα πλαίσια πάντα μιας πορείας για την κατάκτηση του σχετικού στρατηγικού στόχου της Ένωσης στη δεκαετία που διανύουμε.

3.2.2.2. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ υπενθυμίζοντας παλιότερη θέση της, προβάλλει έντονα την αναγκαιότητα δημιουργίας ευνοϊκότερων συνθηκών, σε όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής δράσης, για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής μάθησης (eLearning).

3.2.3. Με βάση τα στοιχεία της Τελικής Έκθεσης, ικανοποιητικά μπορούν να θεωρηθούν τα αποτελέσματα που αναφέρονται στον 1ο στόχο (φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο). Ο διπλασιασμός της διείσδυσης των νοικοκυριών στο Διαδίκτυο, το νέο θεσμικό πλαίσιο και η μείωση του κόστους πρόσβασης αποτελούν σίγουρα εξελίξεις θετικές. Παρόλα αυτά είναι φανερή η ανάγκη να μειωθεί ακόμη περισσότερο το κόστος πρόσβασης σε περιβάλλον μάλιστα ευρυζωνικών δικτύων.

3.2.3.1. Η ισότιμη συμμετοχή των πολιτών στην Κοινωνία της Πληροφορίας σχετίζεται έντονα με την ύπαρξη προηγμένων δικτυακών υποδομών υψηλής ποιότητας, χωρητικότητας και απόδοσης, ορθολογικά ανεπτυγμένων και κοστολογημένων, οι οποίες προσφέρουν εύκολη, ασφαλή και αδιάλειπτη πρόσβαση στην διεθνή οικονομία της γνώσης και της επιχειρηματικότητας, με προσιτά τιμολόγια χωρίς τεχνητούς αποκλεισμούς. Επομένως, επείγει η λήψη μέτρων για ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης των πολιτών, των ομάδων πολιτών ή και των περιοχών της Ένωσης που παρουσιάζουν μεγάλη υστέρηση.

3.2.4. Μεγάλη προσοχή απαιτείται στην ενίσχυση των προϋποθέσεων για την προσέγγιση του 2ου στόχου (επένδυση σε άτομα και δεξιότητες). Όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι επείγει η ένταση των προσπαθειών, τόσο στο επίπεδο της εκπαίδευσης, όσο και στο επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού που βρίσκεται σήμερα σε παραγωγική ηλικία.

3.2.4.1. Η σοβαρή υστέρηση που παρουσιάζει η ψηφιακή κατάρτιση του εργατικού δυναμικού (29 % το 2002) δημιουργεί ήδη σημαντικό πρόβλημα στην προσέγγιση του στρατηγικού στόχου στο τέλος της δεκαετίας.

3.2.4.2. Ένας διπλασιασμός των ποσοστών του εργατικού δυναμικού που παίρνουν ψηφιακή κατάρτιση μπορεί σίγουρα να δημιουργήσει νέα δυναμική για την προσέγγιση του ως άνω στόχου. Ουσιαστικός παράγοντας για την προώθηση μιας τέτοιας πολιτικής είναι σίγουρα οι κοινωνικοί εταίροι και ιδιαίτερα ο επιχειρηματικός κόσμος. Παράλληλα όμως υπάρχει και μια βασική ευθύνη των διοικήσεων — όλων των επιπέδων — για μορφοποίηση και ολοκληρωμένη ανάπτυξη του θεσμού της δια βίου μάθησης. Ενός θεσμού, ο οποίος δένεται όλο και περισσότερο με τους μεγάλους στόχους της Ένωσης και ιδιαίτερα το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης.

3.2.5. Η τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου (3ος στόχος), αποτελεί και την προϋπόθεση για να γίνουν εμφανή τα νέα ωφελήματα από την ψηφιακή εποχή. Με σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα και από το Βορρά στο Νότο, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα σχετικά αποτελέσματα του 3ου στόχου, δεν είναι αρκούντως ικανοποιητικά.

3.2.5.1. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται τις δυσκολίες και τη σημασία του παράγοντα «χρόνος» στην προώθηση όλων αυτών των αλλαγών. Επιμένει όμως, ότι απαιτείται εντατικοποίηση των προσπαθειών, ενισχύσεις και πιέσεις προς τα κράτη μέλη — ιδιαίτερα εκείνα που υστερούν — έτσι ώστε να υπάρξει επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης στους εν λόγω τομείς και ικανοποίηση των προϋποθέσεων για κατάκτηση έως το 2010 του στρατηγικού στόχου της Λισσαβώνας.

3.2.6. Με συνείδηση των δυσκολιών ανάπτυξης της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού η ΕΟΚΕ επιμένει στην ανάγκη για μια ολοκληρωμένη, πιο λεπτομερή, συνεχή και πιο αντικειμενική συγκριτική αξιολόγηση της όλης προσπάθειας.

3.2.6.1. Η προηγούμενη επισήμανση δεν γίνεται με στόχο την αμφισβήτηση της σχετικής προσπάθειας που έκανε η Επιτροπή. Αντίθετα η προσπάθεια αυτή είναι επαινετή. Γίνεται, όμως, για να αναδειχθεί η αναγκαιότητα δημιουργίας ενός πιο φιλικού και λειτουργικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού.

3.2.6.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ως σημαντική παράλειψη την απουσία από την Έκθεση του κόστους (έστω και κατά προσέγγιση), του προγράμματος eEurope 2002. Επιμένει ότι, σε τέτοιου είδους συγκριτικές αξιολογήσεις και για λόγους που σχετίζονται, μεταξύ των άλλων, με τη διάδοση των καλών πρακτικών, πρέπει να συμπεριλαμβάνονται, τόσο το ύψος των κονδυλίων που διατίθενται κατά χώρα και τομέα δράσης, όσο και ο τρόπος διαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων.

Βρυξέλλες, 18 Ιουνίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH